

קטו:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

(6) ליל דף לו, (7) וספי
פ"ו י"ג, (8) דף קטו, (9)
(ד) דף קטו, (10) ס' (11) ס' שאלה

תורה אור השלם

1. לא תאכל עליו חמץ
שבועת ימים תאכל עליו
מצות לחם עני כי
בחקון יצאת מארץ
מצרים למען תזכר את
יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חייך.

דברים טו ג

מוסף רש"י

לחם שעונין עליו
דברים. שומרים עליו את
ההלל ואומרים עליו הגדה
(דף קטו, יד).

לר"ך לשקועיה בחרוסת משום קפא. ארס שחזרת שהשקע שחזרת
יש בו ארס כדרך הנללים: הא לא נגע. ידו במשקה: הא בעלמא
איסמר. בשאר טיבולין שאין קבע לר"ך שיטול ידו לטיבול דכשנטול
ידו לראשון לא היה יודע שקוף שני לצוא: דאי ס"ד הכא. גבי
מרור איסמר אמאי הא משי ליה מרור
ומנא טיבולין ראשון: אסחיה לעפיה
ונגע. נכשור: בלע מלה. ולא לעסה
יאל: בלע מרור (לא) יאל. ואין אפשר
שלא טעם בו טעם מרור: בלע מלה
ומרור. יחד ולא אכל עדיין לא מזה
ולא מזה יאל ידי מזה שאינה לריכה
טעם אכל ידי מרור לא יאל הואיל
ולא לעסו ואוכל מלה עמו אין לו שום
טעם: כדן. שניהם יחד כסיו
הדקל לא יאל שהרי לא היה ממש
כסיו לא זה ולא זה: ואין עוקרין
אם השלחן. א"ל להגדה קערה
כשמחיל הגדה אלא מלפני הגדול
שכן עשוה הסדר ואומר ההגדה:
אף

רשב"ם

לר"ך לשקועיה בחרוסת משום קפא.
ארס שחזרת יש בו ארס כדרך
הנללים והלך לר"ך נע"י לטיבול ראשון
דלקמן שהרי נגע במשקה כשמשקה
את החזרת בחרוסת. ור"ם פירש קפא
מולעת דמחיל בחרוסת (ס' להגדה)
שנעיקר אילנות ואת הקפא שצירק
יחזושין שחזושין ושניין מותרין סנינס
במסנת אסורין דכין דפריש ממקום
דרימיה היו ליה כשך השוק על
הארץ כדאמר בשילהי אלו טריפות
(חולין דף סו): ועיקר: הא לא נגע. ידו
במשקה: אגב חוליי. שומטין בו
לטיבול ראשון. של שאר יריק: לטיבול
שני. חזרת: הא בעלמא איסמר.
בשאר טיבולין כששאר ימות השנה
שאיין קבע ושנטול ידי לראשון לא
היה יודע שקוף שני לצוא והסמי
דעמו: דאי ס"ד הכא. גבי מרור
איסמר אמאי הא משי ליה ידיה חדא
ומנא טיבולין ראשון: אסחיה לעפיה.
ונגע בשום דבר טיבול: בלע מלה.
ולא לעסה יאל שהרי קיים בערב
תאכלו מצות (שמות יב) שהרי אכילה
היא לו ומיהו לכתחלה טעם מלה
בעיין: בלע מרור לא יאל. דבעיין טעם מרור וליא דמשום הכי
קפיד רחמנא למרר את פיו של אוכל זכר לוימררו את חייהם (שם א)
ק מנאמי כתוב בכל הספרים ובפ"י. ר"ם. ורבינו פ"י בלע מרור יאל
א"ל שלא יאל בו טעם מרור בלע מזה ומרור יחד ולא אכל עדיין
לא מזה ולא מזה ידי מזה יאל ידי מרור לא יאל הואיל ולא לעסו
ואכל מזה עמו אין לו שום טעם. ולפי הכתוב בספרים לר"ך לפרש
בלע מזה ומרור ידי מזה מיהו יאל דלא תימא אף ידי מזה לא יאל
דאיכא תרתי לרעותא שלא טעם מזה וס' לא נגע בגרזו שהמרור
חוצץ ביניהם: כדן. שניהם יחד כסיו הדקל לא יאל שהרי
לא היה ממש כסיו לא זה ולא זה ויזכור אכן לתחת דמי: מלה לפני כל
אחד ואחד. מנהג שלהן היה להסב על המטות והיה שלחן לפני כל אחד
ואחד הלך לר"ך מזה ומרור לפני כל אחד ואחד על שולחנו. אבל לדין
אין לר"ך כי אם לפני מי שעושה הסדר והוא יחלק לכל אחד מזה ומרור:
ואין עוקר אם השלחן. שמא היה לעקור את השלחן דלקמן כי היכי

אכל במרור נוגע כ"י ידיו וקאמר הסינו מביאין להם מים אע"פ שכל
אחד כבר נטל ידו אחת חוזר ונוטל ב' ידיו אע"פ דאמרין (ידיים פ"ב מ"ה)
נטל ידו אחת משטיפה אחת טהורה לר"ך לטול שניהם ולפי שנטילה
ראשונה לא הייתה לשם קדושה לך סדר המקשה דכך נטילה ליכא
למיגור שמה יגע ולפי זה נראה דאין

לכך על אותה נטילה כיון דליכא
הכא מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך
(חולין דף קו). וכ"ש אגן שאין אלו
מזריין מלגממאות עצמנו ומלאכול
אוכלין טמאין ואין אלו לריכין לאותה
נטילה והמבצר הרי זה מבצר דכרה
לנטלה ובכל סדרים כמי שצריך על
הנטילה לכך ואין נראה כדפרישית:
קפא. פ"י ר"ח מולעת דמניח
החולעת שנעיקר וימים
ושנעיקר גפנים והקפא שצירק
והיחזושין שניין ומזמן הרי אלו מותרים
וא"ת תיקשי מינה לשמאל דאמר
בסוף אלו טריפות (חולין דף סו). קישות
שהתלע באיזה אסור משום שרן
השוק על הארץ ומיהו שמאל סדר
לר"ך כרייתא דמיימא התם ומיהו
ק"ק דמי' אמאי לא מיימא הך כרייתא
התם ועוד שמאל היכי אכל מרור
בפסח קפא תימא דכדיק לכו שלא יאל
שם קפא א"כ אמאי לר"ך חרוסת
כיון דליכא קפא ושמה ברוב ירקות
אין בהם קפא וסמין שמאל ארובא
ומשום סנה דקפא חיישין למיעוטא
וצריך חרוסת: צריך שיטול בטיבול
שני. לא דוקא נקט טיבול שני דהא
עבד ליה כמר המוציא דבעי נטילה
ידים אלא אגב טיבול ראשון נקט
טיבול שני והנטייה נמי גס לצורך
טיבול גלה: אסחיה מסה דעתיה
ונגע. תימא מה לר"ך להא טעמא
חיפוק ליה דנטילה ראשונה לא הייתה
לשם קדושה אלא שלא יעמא את
המקוין וי"ל דס"ד דכיון שנטול יועיל
אפילו לנהמא דחולין לא בעי טונה
לכך לר"ך להא טעמא: יד' מצה
יצא יד' מרור לא יאל. וא"ת כיון
שאין במרור זה מנהג מדרבנן ליבטיל
מרור להא מזה דכדיה וי"ל דלא
צריך טיבול אלא כשנוטעין יחד דא
מבטל טעם אחד את חזרו אלא
כשהם שלמים אפילו יהיה יותר
מחזרו לא מבטל ליה: מצה לפני כ"י אחד ואחד מרור כ"י.

נראה דטעמא כד' שטעום חיפך לנכרה מיד כיון שזאת הנכרה היא
לשם חובה אלא בשאר ימות השנה דאין הנכרה חובה אין לר"ך
לנעום חיפך לנכרה מיד: למה עוקרין את השלחן. דוקא שלהן
שהן קטנים אלא שלטו שהן גדולים איכא טורח גדול בעיקרם נהגו
לסלק הקערה לנ"ד אחד דליהו כעקרת שלהן ומה שנהגין לסלק
שני תנשלין בשעת הגבהה כדי שלא יאל נראה כמקדש קדשים
בתוך וכן יסד ה"ר יוסף בשרדו מושך מהקערה שני תנשלין ומגביה
קערה ולימא הא לחמא עניא כ"י ולא יתכן דהא דאמר בשאר אינו
לר"ך להגביה היינו בשעה שאומר פסח זה דלא ודאי נראה כאוכל
קדשים: ב"ר שיביר התינוק וישא. כלומר ומתוך כך יאל לישאל
בשאר דברים אלא במה שאל למה אלו עוקרין השלחן לא יסטר
ממה שמתנה והיא דאבי לא פ"י הגמ' אלא תחלת שאלתו:

מא
דליהו היכירא לתנוקות. וה"מ לדעיה דהו להו שלחן קטן לפני מי שאומר הגדה לצדו וכן לכל אחד אלא אלו מסלקין את הקערה שבה מזה
ומרור ושני תנשלין לסוף השלחן ודי לנו בכך. ויש שנהגין להגביה את הקערה על הכף ומוציאין הכשר מן הקערה ולאו מלתא היא דהא
דאמר לקמיה' כבר אין לר"ך להגביה ה"מ בשעה שאומר הגדה פסח שהיו אנומיים כ"י וכיון דלא מצי למימר פסח זה אלא היה מגביה לתנשיל
שהיה בידו נראה כמקדש דמזמון מחיים אלא כשמגביה הקערה כדי שירי מיתוק וישאל הארץ נראה כמקדש ויפיק לר"ך אין
להוציא ממנה התנשיל וגם הגבהה חס ואין כאן היכר למיתוק אלא עוקרין הקערה לגמרי ויחזנה בקרן וזית כאלו כבר אכלו כדי שיכיר
המיתוק וישאל דמי לעקרת שלהן: פטרין מלומר מה נשפסה. דמיא לקמן ס' חסכ בני שאלו ואם לא שאלו הוא לעמנו מה נשתנה ויכין
שאלו לנו מה נשתנה אין אלו לריכין לומר מה נשתנה אלא להשיב על דבריו (של בני) לפי שנשתעבדנו במצרים אלו עושין כל הדברים הללו:

אף

